

ӨНЕР ТАРИХЫ ПӘНІНДЕ ЖАҢА ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ТЕХНОЛОГИЯЛАРДЫ ҚОЛДАНУ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Самуратова Тәттікүл Кәкенқызы

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, педагогика
ғылымдарының докторы

Резюме

В статье рассматриваются особенности применения новых технологии на предмете истории искусства.

Summary

The peculiarities in the state use of new technologies on the subject of art history.

Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасында: «Жоғары білімді дамытудың негізгі үрдісі мамандар даярлау сапасын арттыру, қарқынды ғылыми-зерттеу қызметімен ықпалдастырылған инновациялық білімді дамыту, ... білім беру мен ақпараттық технологияларды жетілдіру болып табылады» деп атап көрсетілген. Бұл бүгінгі таңда білім беру саласында білім мазмұнын жаңаша мазмұнмен тереңдету негізінде кәсіби мамандарды даярлаудағы негізгі мәселелердің бірі. Бұл мәселелерді шешу болашақ маманның жоғары оқу орындарындағы кәсіби сапалы білім алуынан туындайды. Өйткені оқушылардың тұлғалық жетік қалыптасуы маманның кәсіби шеберлігі мен мақсатқа бағытталған дайындығы мектептегі педагогикалық процесті сауатты басқаруына байланысты. Оның негізі болашақ маманды кәсіби даярлауда жаңа педагогикалық технологияларды қолдану – жоғары мектептегі шығармашылық мамандықтарындағы негізгі талаптардың бірі.

Жаңа педагогикалық технологиялар студенттердің кәсіби – шығармашылық қабілетін, білім беру үрдісінің құрылымын және теориялық негіздерін, эстетикалық көзқарастарын, байымдау, баға беруін, танымдық белсенділігін дамытуға бағытталған.

Жоғарыдағы мақсат міндеттерді орындауда болашақ мамандар өнер тарихы пәнінде проблемалық оқыту, апталық, пікір сайыс, дебат,

дөңгелек үстел, іскер-ойындар, ақпараттық технологияны пайдалану тағы басқа әдістерін қолдануға болады.

Проблемалық оқыту дәріс, тапсырмаларды орындау, сұрақтар қою әдістері арқылы жүзеге асады. Өнер тарихы пәні бойынша проблемалық дәрістерде студенттердің эстетикалық танымын тереңдету мақсатында әртүрлі әдістемелік тәсілдер пайдаланылады. Мысалы, қазақ дәстүрлі қолданбалы өнері туралы материалдар беріліп, оған қатысты шешілмеген проблемаларды ортаға салып, ой-пікірлер тыңдау басты мақсат. Бұл мақсатты жүзеге асыру үшін мына жұмыстар атқарылады: ғылыми-зерттеу жұмысын жүргізу (студенттердің ғылыми-практикалық конференцияларына ғылыми баяндамалар дайындау); іс-тәжірибеде бақылау; эксперимент жүргізу; проблемалық ситуацияның шешу жолдарын, әдіс-тәсілдерін ұсыну; өз ойларын қорытындылау.

Студенттер әр түрлі көркем материалдарды өңдеудің дәстүрлі тәсілдерінде сәндік бұйымдар жасауға, олардың теориялық негіздерін зерттеуге дағдыланады. Өнер тарихында оқытудың әртүрлі формаларымен әдістерін оқушының көркем - шығармашылық, оқу, еңбек және қоғамдық іс-әрекетінде сапалы басқару әдісін пайдалануға болады.

Мысалы, проблемалық дәріс әдісінің жүргізілу технологиясын қарастырайық. Алдымен төмендегі сұрақтар бойынша жауап алынады: өнер тарихын:

- Оқыту процесінің мәні неде?;
- оқыту әдістері қандай және оларға сипаттама беру;
- өнер тарихыноқыту тұлғаның жан-жақты дамуына әсер ете ме?;
- оқытудың стильдері;
- оқыту әдісін жетілдіру;

Студенттердің басқа сұрақтар бойынша өз бетінше дайындалуға берілген әдебиеттерден маңызды мәселелерді жазып келу тапсырылады.

Дәрістің соңында оқытушы оқыту әдістері, формалары, атқаратын қызметіне тоқталып, бүгінде шешімін таппаған проблемалар бар екеніне көңіл аударады. Мысалы, өнер тарихы пәнінен қазақ тілінде оқыту сапасын жақсарту үшін әдістемелік құралдардың керектігін айтады. Сол себептен оқытушы бұны шешудің жолдары қандай?, - деген сұрақ қояды.

Студенттер өз ойларын үздіксіз, арнайы педагогикалық

практикалардан алған іс-тәжірибелері негізінде дәлелдеп жауап беруге талпынады. Осы проблеманы шешуде оқытушы жаңа пікірлер айтып, өнер тарихын тереңірек оқытуды жетілдіруді қажет екеніне көз жеткізеді.

Сондай-ақ, студенттердің кәсіби шығармашылығын дамытуда қолданылатын педагогикалық технологиялардың бірі – «Қастеев шығармашылығы» атты өнер апталығын өткізу. Апталықтың өтілетін мерзімі алдын-ала жоспарланып, бекітіледі. Пән мұғалімдері топ жетекшілері студенттер мен дайындық жұмыстарын жүргізеді. Газеттер мен мәлімет беретін стенділер шығарылады. Еңбастысы осы уақыт ішінде бүкіл ұжымның назары Қастеев шығармашылығына ауады. Ашық куратор сағаттары, пікірталастар, дәріс сабақтар арнайы мақсатта өткізіледі. Мысалы, Ә.Қастеевтің өмірі, шығармашылық жолдары, туындыларының мазмұны туралы толық мәліметтер беріліп, қысқаша хабарлар, баяндамалар жасалады.

Жоғары курс студенттерімен «Ә.Қастеевтің өнеріндегі шынайы ұлттық, халықтық бейне» атты тақырыпта пікір талас өткізуге болады. Пікір талас барысында сөз болатын төмендегідей сұрақтар алдын-ала таратылады:

- суретшінің ұлттық бейнені сомдайтын тақырыптары;
- қазақ жерінің әсемдігін бейнелейтін «Шежір өзені», «Тау көрінісі», «Талас өңірі», «Мақта жинау» тағы басқа суреттеріне талдау;
- суретшінің шығармашылығындағы қарапайымдылық пен түсініктіліктің табиғатқа философиялық парасат пен қараудың нәтижесі. Осындай сұрақтар негізінде студенттер дайындалып, суретшінің шығармашылық келбетін бағалауға тырысады.

Апталықтың екінші күнінде бірінші курс студенттері мен еркін тақырыпта сурет салу байқауын өткізіп, жеңімпаздарды марапаттауға болады.

Үшінші күні «Өнер – мәңгі бейне», «Қазақ суретінің шыңы» атты әңгіме ұйымдастырып, жас суретшілерге өнер күдіретін таныту мақсаты көзделеді. Мысалы, «Қазақ өнері кеше, бүгін, ертең», «Қазақ бейнелеу өнерін әлемге танытқан суретші», «Шоқан суреттерінің сыры», «Ә.Марғұланның бейнелеу өнерін зерттеу деректері және ғылыми тұрғыдан берген бағасы». Осы сияқты тақырыптар барысында өткізген әңгіме жеке тұлғаның бойында өнерге деген сүйіспеншілік, құрмет қалыптастыруға болады.

Төртінші күні сурет үйірмесіне қатысушылары мен қысқа мерзімдік суреттер салу жарысын ұйымдастырып, бесінші күні «Сырлы бейнелер» атты көрме ашып, онда жас суретшілер туындыларын қоюға болады.

Аптаның соңында «Өнерім - өмірім» атты жергілікті суретші, шеберлердің шығармашылық кешін өткізуге болады. Бұндай апталықты қазақ қолданбалы өнерін насихаттауға да арнауға болады. Мысалы, «Қазақ қолданбалы өнерінің биік шыңы – киіз үй», «Алтын адам – Қазақ елінің символы», тағы да басқалар.

Сондай-ақ, өнер тарихын оқытуда қолданатын жаңа технологиялардың бірі - дөңгелек үстел өткізу әдісі. Дөңгелек үстелдің мақсаты – студенттерді толғандыратын кейбір мәселелерді жеке пікірлер арқылы дәлелдеу. Бұл әдіс студенттердің өз ойларын ертеңгі заман талабына сайіс-тәжірибеде дәлелдеулер келтіре отырып, саналы жеткізуге көмектеседі. Мысалы, студенттер мен бірлесе отырып өткізген «Менің мамандығым – менің таңдауым» атты тақырыпта дөңгелек үстел мазмұнын қарастырайық. Дөңгелек үстелге алдын-ала қонақтар шақырылды. Олар осы мамандықтың түлектері, облыс, қала мектептеріндегі пән мұғалімдері, мұражай қызметкерлері, суретші-дизайнерлер тағы басқалар. Алдымен жүргізуші осы мамандықтың қысқаша тарихына тоқталып, оның бүгінгі қол жеткізген табыстары және болашақтағы жоспарлары мен таныстырды. Осыдан соң мектепте жұмыс жасап жүрген түлектер өз мамандықтарының тәжірибеде ұрпаққа эстетикалық білім мен тәрбие берудегі қызығы мен қиындығы туралы әңгімелеп береді. Олардың қала, облыс көлемінде түрлі салаларда, әсіресе қаламызды көркем-эстетикалық жағынан безендіруде өзүлестері бар екендігін баяндады.

Дөңгелек үстел соңында студенттердің жыл сайынғы қолданбалы өнер саласындағы дипломдық жұмыстарынан көрме ұйымдастырылады. Көрмеге қойылған бұйымдар қазақтың ұлттық салт-дәстүрін, ырым-жораларын бүгінгі ұрпаққа жеткізуде бірден-бір құрал. Оларға студенттер жасаған бесік, сандық, жастық ағаш; кебеже, домбыра мысал бола алады. Осы қолөнер туындыларының жасалу, қолдану ерекшеліктері мен тәрбиелік мәні болашақ ұрпаққа ата-баба дәстүрін үйретуде өнер тарихының мәні зор. Өйткені қазақ халқының дәстүрлі өнері түркі әлемінің өнерінен бастау алады. Мысалы, «Киіз үй» тақырыбында киіз үй жиһазын салу барысында жоғарыда мазмұндалған бұйымдардың ерекшеліктері, олардың эстетикалық

сұлулығы мен тәрбиелік мәні де ескеріледі. Бұл студенттердің теориялық алған білімдерін практика жүзінде қолдана білу көрінісі.

Жаңа технологияны қолдануда қазақстан суретшілері туралы интернет жүйесіндегі материалдармен танысудың берері мол. Студенттер өз беттерінше тың ақпараттар іздеулеріне талпындырады. Мамандық бойынша оқытушылардың кәсіби-шығармашылық бағыттағы іс-әрекеттерінің барысында арнаулы пәндер мазмұнын толықтыру мақсатында арнайы курсты оқытуды енгізуге, студенттердің ғылыми-практикалық конференцияларында баяндамаларды талқылауға, комплексті тапсырмалар, бақылау жұмыстарын, мән жазба, курстық, дипломдық жұмыс орындауын жүзеге асыруға болады.

Демек, «Өнер тарихы» пәнінде жаңа педагогикалық технологияларды қолдану мынадай нәтижелерге қол жеткізеді:

- студенттерді логикалық және ғылыми-творчестволық ойлауға, кәсіби шығармашылық қабылдауларын, ізденушілігін дамытады;
- дүниетанымдық көзқарасын қалыптастыруға негіз болады;
- өздігінен ізденіп, игерген материалдарын ұзақ есте сақтауларынан білімдерін тереңдетеді;
- өз білімдеріне сенушілік қалыптасып, эмоциалық сезімдеріне әсер етеді;
- іздену зерттеу жұмыстарымен айналысуға үйретеді;
- өнерге деген эстетикалық белсенділікке, баға беруге талпындырады.

Қолданылған әдебиет:

1. Қазақстан Республикасының 2015 жылға дейінгі білім беруді дамыту тұжырымдамасы // Қазақстан мектебі, 2004, №2. -Б. 5-16.